

Vakbondsvoorzitter Walter Dresscher: 'Stop de deprofessionalisering van de docent'

Het begon twintig jaar geleden met de verzelfstandiging van hogescholen en de invoering van de lumpsumbekostiging. Het mbo, voortgezet onderwijs en het basisonderwijs volgden. Directies werden colleges van bestuur en kregen hun felbegeerde autonomie. Maar docenten verloren hun zeggenschap over de inrichting van het onderwijs. AOb-voorzitter Walter Dresscher wil met invoering van een professioneel statuut paal en perk stellen aan de bemoeizucht van bestuurders.

@ Rietje van Vliet

Er heerst onvrede in de publiek gefinancierde sectoren. Politieagenten, verpleegkundigen en leraren hebben het gevoel overal buiten te staan. Alsof het om professionele eerwraak gaat, roepen ze om een hoger salaris en meer zeggenschap over hun werk. Hoewel leraren in het voortgezet onderwijs zich het meest roeren, beperkt de onvrede zich niet tot die sector. Een substantieel aantal leden van Beter Onderwijs Nederland werkt in het mbo en hbo, weet Walter Dresscher, voorzitter van de Algemene Onderwijsbond (AOB), die bijna 80.000 docenten vertegenwoordigt. 'Maar de Mbo-raad en de Hbo-raad doen alsof er in het beroepsonderwijs niets aan de hand is.'

Dresscher kent genoeg voorbeelden van mbo- en hbo-docenten die weinig meer te vertellen hebben in hun klaslokaal. 'Ik hoorde van een docent dat hij slecht gemotiveerde studenten niet mag aanraden een andere studie te kiezen. Want dan haalt de opleiding de prestatienorm niet. Zo'n verbod is slecht voor de student zelf, voor de groep en voor de docent. Hoe gek kun je het maken?'

Zo'n twintig jaar geleden is de deprofessionalisering van het beroep docent in gang gezet, analyseert Dresscher. Scholen kregen lumpsumbekostiging en moesten zich achteraf verantwoorden over hun uitgaven en resultaten. 'In deze verantwoordingsindustrie zijn de professionals voor de klas gaandeweg hun zelfrespect en oriëntatie kwijtgeraakt. De verantwoordelijkheid ligt bij de colleges van bestuur. Docenten staan op achterstand. Het heeft geleid tot *downgrading* van de docent en uiteindelijk tot het lerarentekort waarmee het onderwijs nu te kampen heeft.'

Bemoeizucht

Het is daarom volgens de AOB-voorzitter niet juist om de zwarte piet alleen naar politici toe te spelen, zoals de commissie Dijsselbloem doet. 'Toen de Tweede Kamer klaar was met haar bemoeizuchtig optreden, begon het pas goed binnen de schoolmuren.' Dresscher noemt dit het Droste-effect. Margot Vliegthart, voorzitter van de toenmalige Bve-raad, maakte zich sterk voor het competentiegericht leren. Daar ging ze voor. Maar daar hoort een werkgeversorganisatie zich helemaal niet mee te bemoeien. Dat is iets voor de instellingsbesturen en opleidingsmanagers, die het horen te bespreken met hun docenten, vindt Dresscher. 'Vliegthart sloeg ze allemaal over en bemoeide zich rechtstreeks met het onderwijs. Vind je het gek dat dan wrevel ontstaat over competentiegericht leren?'

Waarom bemoeien bestuurders en managers zich zo graag met de gang van zaken in het klaslokaal? 'Het heeft te maken met hun zelfbeeld', denkt Dresscher. 'Een directeur ziet zich al snel als een *Master Mind*, iemand die voor alle problemen een oplossing kan bedenken.' Hij noemt als voorbeeld de directeur van het Scheepvaart- en Transport College in Rotterdam, waaraan hij een bezoek bracht. De instelling heeft de bedrijfsvoering uitstekend op orde en ook de relatie met de havenbaronnen, het afnemend werkveld, is goed te noemen. 'De directeur van de school bleek zelf als een havenbaron in allerlei belangrijke commissies zitting te hebben. Daar bespreekt hij het onderwijsconcept, dat de docenten vervolgens mogen uitvoeren. Hij stuurt dus geen docenten af op de werkgevers, hij bespreekt het zelf.'

Bij het doorvoeren van onderwijsvernieuwingen zijn docenten dus lang niet altijd gehoord. Bezwaren tegen al te ver doorgevoerd competentiegericht leren, werden van de hand gewezen. 'We hebben het invoeren van onderwijsvernieuwingen altijd beschouwd als een kwestie van goed personeelsbeleid', zegt Dresscher. 'Als bestuurders met docenten overlegden en hen in de veranderingsprocessen meenamen, dan kwam het wel goed. Maar daarvan zijn we teruggekomen. Wij willen grenzen stellen aan de bemoeizucht van bestuurders.'

Dresscher is dan ook een groot pleitbezorger van het professioneel statuut, dat de autonomie van docenten moet waarborgen. Ook minister Plasterk is er voorstander van en wil dat het wordt opgenomen in de cao. Vervolgens kunnen per instelling afspraken worden gemaakt over scholingsbudgetten, eisen aan professionalisering, begeleiding en coaching, het loopbaanbeleid en het functiebouwwerk. Tegelijkertijd kan het fungeren als beroepsstandaard waar ook de docent zich aan moet houden.

Onderwijspaleizen

Maar de Mbo-raad en Hbo-raad zien er niets in. 'Ze vragen zich af waar het statuut een oplossing voor is', aldus Dresscher. 'Een begrijpelijke reactie, want de instellingen hebben nu vrijheid van handelen en willen niet voor de voeten worden gelopen door een of ander onderwijskundig gremium van docenten dat zich met de onderwijskwaliteit bemoeit.'

Om dezelfde reden wijzen de werkgevers de plannen af om per instelling een scholingsfonds in het leven te roepen. Dat is een geormerkt budget voor en door docenten, bestemd om er hun eigen professionaliseringsvragen uit te betalen. De minister en de AOb hebben elkaar hierin gevonden maar, concludeert Dresscher, 'de werkgevers zien het als een inbreuk op hun bestuursvrijheid.'

De AOb wil nog verder gaan om greep te krijgen op de gang van zaken binnen scholen. Er gaat te veel geld naar niet-onderwijsactiviteiten, stelt de vakbond. Dresscher wijst op de onderwijspaleizen die her en der verrijzen. Natuurlijk is het belangrijk dat er een goede huisvesting is met een moderne uitstraling, geeft hij toe. 'De goede niet te na gesproken, maar over de concrete aankleding van het gebouw heeft de docent weinig meer te zeggen. De directeur immers heeft het licht gezien.'

Verder is het nodig dat er paal en perk wordt gesteld aan, wat Dresscher noemt, de uitholling van de onderwijskwaliteit. 'Scholen worden gefinancierd om gekwalificeerde docenten van een bepaald opleidingsniveau aan te stellen. Dan is het niet netjes als ze lager opgeleide onderwijsassistenten of instructeurs voor de klas zetten.' Er is niets mis met deze mensen, maar scholen moeten in hun professioneel statuut duidelijk vastleggen bij welk type lessen ook niet-docenten voor de klas kunnen staan. 'Laat de minister de bevoegdheden en bekwaamheden zelf definiëren. Hij betaalt toch het onderwijs? En laat hem ook kengetallen vaststellen voor bijvoorbeeld de docent-studentratio. Daar zijn besturen ook tegen. Die worden in ons huidige bestel alleen gestimuleerd om zo goedkoop mogelijk onderwijs te verzorgen. Dat is een verkeerde prikkel die averechts effect heeft.' 🤖

Onrust in onderwijsland

'Dit gaan we uitvoeren!' Met deze vastberaden woorden heeft minister Plasterk vorig jaar september het rapport *Leerkracht!* van de commissie Rinnooy Kan in ontvangst genomen. Docenten haalden opgelucht adem. Eindelijk zou er ruimte komen voor verdere professionalisering en verbetering van het onderwijs. De parlementaire onderzoekscommissie Dijsselbloem deed er een schepje bovenop: de vele misstanden in het onderwijs zijn te wijten aan ondoordachte onderwijsvernieuwingen. Het zijn vooral de bewindslieden geweest die vanaf het Haagse pluche het onderwijs op z'n kop hebben gezet.

De verwachtingen waren hoog gespannen toen Plasterk met zijn beleidsreacties kwam. De minister meldde enthousiast dat hij de 1,1 miljard euro had gevonden die nodig zijn om het advies van Rinnooy Kan uit te voeren. Het applaus bleef echter uit. Het bedrag stond voor een groot deel al op de reguliere onderwijsbegroting. Bovendien bezuinigt hij op het ouderenbeleid. 'Daarmee heeft Plasterk het feestje voor de docenten wel bedorven', reageert AOb-voorzitter Walter Dresscher.

De vakbonden en de Hbo-raad hebben het overleg met de minister opgeschort. 'De minister wil te veel met te weinig geld.' Wilde stakingen worden voorbereid en ook binnen de vakbond AOb neemt het vertrouwen in de onderhandelingen met de minister af. 'Toch is er sprake van een unieke situatie', zegt Dresscher. 'Voor het eerst zijn het de vakbonden die het inhoudelijk met de minister eens zijn.'